

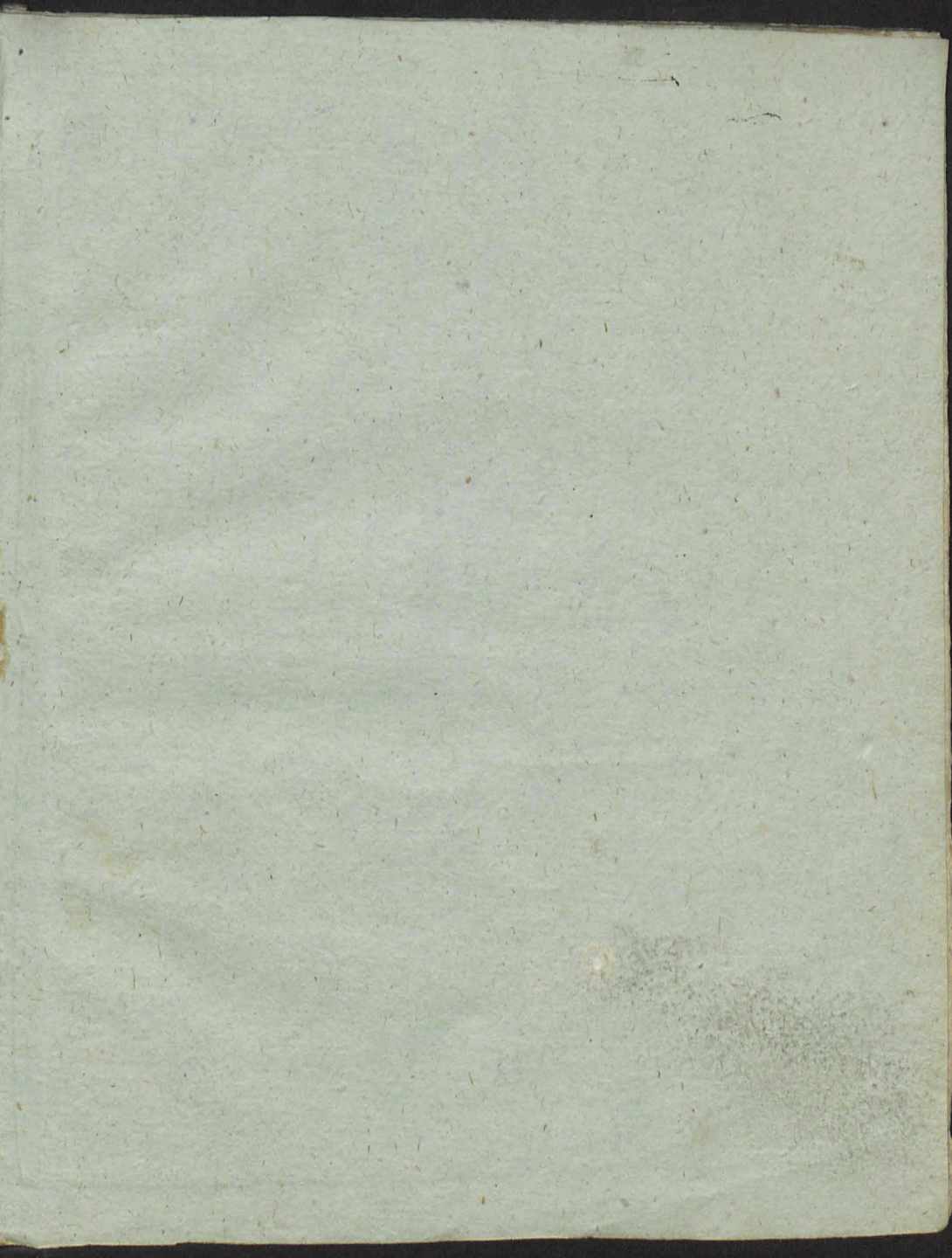
BIBLIOTEKA

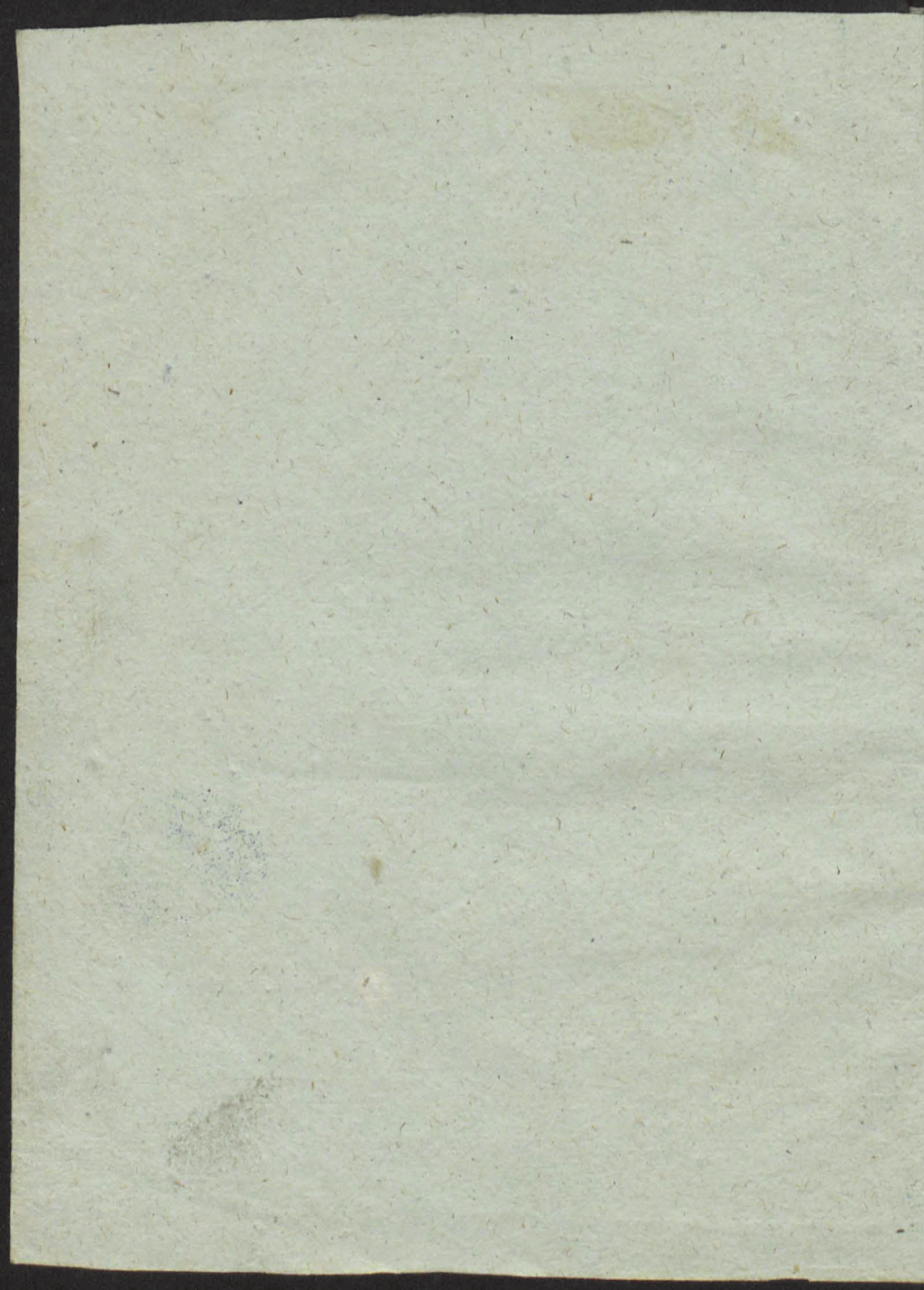
Zakł. Nar. im. Ossolińskich

XVII

2905

A P O L O G I A
P I E R W S Z A

Kalendarzã Rzymskiego powszechnego,

Zã Synodálnym rozkazaniem

Jãśnie Wielmożnego

I. M. X. A N D R Z E I A
G E M B I C K I E G O,
B I S K U P A Ł V C K I E G O.

Napisana

Przez X. IANA BROSCYVA, Artium & Medicinæ Do-
ctorem, Sacræ Theologiæ Baccalaureum, & Profes-
sorem in Academia Cracouiensi, Plebanã
Mieczyzreckiego,

Do zacnego Narodu Ruskiego :

Nã pokazanie słuŝnoŝci wywodom

O Kalendarzã Stãrego bledãch,

Podãnych

Od Wielebnego Oycã KASSIANA SAKOWICA, Archi-
mãndryty Dubiñskiego, Vnitã,

Anno 1641.

W KRAK. W Druk: Andrzej: Piotrko: K.I.M. Typogr.

Conu. Beer f's

1.642

Fecit Deus duo luminaria magna:
luminare maius, vt præffet diei:
& luminare minus, vt præffet
nocti, & stellas. — *Genesis cap: 1.*

XVII - 2905 - III.

Apologia Pierwsza,

Kalendarzã Rzymskiego powŹechnego.

Nadac na Wolyniu w Lucku / pod ten czas gdy wŹytkã Diocelis Luckã / na Synod do KoŹciolã Kãthedralnego / przez Jãśnie Wielmożnego Jeg M. K. ANDRZEIA GEMBICKIEGO, Biskupa Luckiego / zgromãdzona bylã / trafiło mi sie widziec ksiãżeczke / Wielebneĝ Dycã Kãssyanã Sãkovicã / Archimãndryty Dubiñskiego / o Kãlendarzu stãrym / y iãwonych ã oczywistych jego bledãch / okolo Źwiczenia PãŹchy : gdzie zaraz poŹãzuie poŹytki rozmaite / nie tylko Russkim / ale y wŹytkim Słowianñskim narodom / po wŹytkich pulnocnych krãciãch / od morzã poludniowego ãż ad mare glaciale , wielkã czesć Źwiatã osiãdãiacym : ktorychby narody tãk zacne zãżyly z wielkã vciecha / y slawy swoiey rozŹerzeniem / gdyby nie tylko PãŹche / ale y inŹe wŹytkie Źwiatã / spólnie na chwale PãñŹka odprãwowãli. Wymowic trudno iãkom sie vrãdowal / iŹ miedzy tymi / ktorzy zdawnã byli wielkimi oppugnatorãmi Kãlendarzã / z wielkã przewaga / praca / y rozsãdkiem ludzi wczonych y Źwiãtobliwych / poprãwioneg we

dlug Canones Concilij Niceni, znáyduia sie iuz
 Zakonni Káplani Greckiey Religiey / pobożni y
 rostopni / ktorzy te kontrowersya rozumieia / y o
 niey pisac moga / ábo mowic. A zwtlażca że
 przed tym gdy mi sie tráfito o tey mátereyey z Popá-
 mi Ruskimi / y z inszymi zacnieyşego Stanu y D-
 rzedu mowic / baczytem to / że álbo ich nie máß / ál-
 bom ia ná tákich nie tráfit / coby z fundámentu o
 tym mowic / bez vporu / y záwżietosci / mogli. A
 tym ieşce bárziej mi dziwno bylo / że wşyscy o-
 ślep / Andabatarum more, wiara to názywáiac /
 nie máiac wzgledu / áni ná swiete Concilia, á oso-
 bliwie Nicenşkie / áni ná przyczyny / álbo rągion,
 iáko mowia / áni ná obseruationes, ktore ze Stoń-
 cá y Miesiacá instrumentámi Náthemátykow
 pochodza / o rzeczy ták wielce poważney vpornie
 twierdzić śmieli. A iż Jego M. X. Biskup Lu-
 cki Synodaliter mi zlecil / o Káalendarzu Oycá Kás-
 syaná / y o sluşnosci iego wywodow / co kolwiek
 nápisac / áby wşyskim w klar wiadomo bylo / iá-
 ko Ociec Kássyan / rzecz pobożna / swieta / Chrze-
 ściánom wşyskim y Rzeczypospolitey pożyte-
 zna / od Koşciolá Kátholickieg / swiatá wşytkie-
 go narodom podána / miedzy Schismátykám / y
 miedzy niektórymi Vnitám / przecznyimi (czemu sie
 wydziwic nie moge : bo inszy prawdziwi Vnici te

Go ſzerze prãgna / com z nich zrozumial) promo-
wue : przetoż / z poſtuſenſtwã podialem ſie tego
dla rozſzerzenia chwaly Bożey / y poſoiu poſpoli-
tego / Ktory nie może bydź bez ſwietey iednoſci :
ponieważ Paſcha noſtrum Chriſtus Dominus , po
chwãlebnym zmartwychwſtaniu / pierweſe po-
zdrowienie / Pax vobis, Apoſtołom ſwoim powie-
dział. Wic że tu w tym piſmie przeciwko Kã-
lendarzowi Grækoruſkiemu / czãſom / niebu / y ſa-
croſanctis Concilijs przeciwnemu (iãko teſz rzecz
niepewna zwykliſny obiecować ad Kalendas
Græcas) częſto Grękom przypominãć potrzebã :
przydźcie mi ſie proteſtować / że nie przeciwko Grę-
kom prawowiernym / ale przeciwko Grękom lich-
wiernym bede piſal : gdyż y to ſłowo Schiſmã od
Grękom ieſt wzięte / że tym ſłowem Kãtholicy
Grękowie / nãzywãli Grękom Schiſmãtykow /
deſeruiãc ich do nawyſzſhey Stolicy Apoſtołſkiey /
Piotrã ſ. w Rzymie / iãko czynili / ſ. Athãnãzyus /
ſ. Jan Chryzoſtom / y inſzy. Acżci iuż terãzniey-
ſzych czãſow Greciey nie mãß / oney dawney / w-
czoney ; Boże ſie pożał : ieſt tylko / iãko ia ludzie w-
czeni nãzywãia / Turcogræcia , gruba / Nieludźka /
tyrãñſka / dla pãnowãnia y ktrwie ſwoiey nie ſol-
guica.

Poczynam tedy w Imie Pãñſkie / naprzod

(ponieważ świecenie Paschy/ ugruntowane jest
na dwu Planetach niebieskich / Słońcu y Mie-
siacu) od Słońca: które jest/ luminare maius.
Święte Concilium Niceńskie postanowiło / aby
æquinoctium było die 21. Martij, nierozdzielnie
przywiezuąc / nie słońce do dnia 21. Marca: ale
ten dzień rączy do słońca. W czym aby wstąpienie
napotym iakie za dalszymi czas y nie było: świeci-
oni Oycowie nie dali remedium, iako byli caelestis
pietatis potius, quam motuum caelestium studio-
siores: ale polecili to Alexandryjskiemu Biskupo-
wi. Czynili w tym zrazu pilność Alexandrini.
Nayduie to v s. Hieronimá w liście 31. pisánym
ad Theophilum Alexandrinum Episcopum, który
sie zaczyna: Ex eo tempore, quo beatitudinis tuae
accepi epistolas, iuncto Paschali libro, &c. gdzie po-
tym przydaie: O quanta dicuntur in luxuriam,
quantis praëconijs extollitur continentia, & de in-
timis sapientiae disciplinis, diei ac noctis, Lunæ cur-
sus, ac Solis ratio, & mundi istius natura describitur:
& hanc ipsam disputatione ad scripturarum refers
authoritatem: ne in Paschali libro videaris de secu-
laribus quidquam fontibus mutuatus. Świadczy
także o tey pilności Biskupow Alexandryjskich/
Baroniusz/ y wspomina Páschalne listy / od świe-
tego Hieronimá przetożone: przydaie y to/ że po-
tym tá

tym tá pilnoſć y praca Alexandryiſkich Biſkupow
wſtálá / gdy Herezyárchowie támtę Stolicę zarázi-
li : y ták gdy ſie bład z błedu / Kłopot z Kłopotu roz-
ſzerzył / pilnoſci żadney nie czyniono / ná zátrzy-
mánie dwudzieſtego pierwſzego dnia Márcá / in
æquinoctio, ná czym wiele należało. Teraz już / Za-
cny narodzie Ruſki / weyſrzy w Menologia Gre-
ckie y ſwoie. Przypátrz ſie pilno / ieſli ná dzień 21.
Márcá / podług ráchunku Kalendarzã ſtárego /
przypada æquinoctium. Sprobuy instrumentá-
mi. Jeſli ich nie maſz / poradź ſie zegárow dobrze
nápráwionych. A náwet y vmbrarum rationes
moga cienáuczyc. Pátrz dnia 21. Márcá / we-
dlug twoiego ſtárego Kalendarzã / á wedlug po-
práwionego dnia 31. Márcá / ieſli ná ten czás ſłoń-
ce báwi ſie nád ziemiá dwánaſcie godzin / od
wſchodu do zachodu ſwoiego. Poradź ſie już nie
Kalendarzow wydáných / ále ſáme go ſłońcá / ſá-
me go niebá / iáwnie prawdę obaczyſz. Teraz twoi
Popi / y Władytowie / powiádaia tobie / iż æquino-
ctium ieſt dwudzieſteg pierwſzego Márcá : á ſłoń-
ce omnium ſummus & melior index, ináczey ná
niebie pokázuie / to ieſt / 10. álbo 11. dnia Márcá /
ſtárego Kalendarzã. Toć muſi bydź / że álbo
ſłońce vas admirabile excelli bładzi / á wáſzy Popi
dni dobrze ſtoſuia : álbo teź wáſzy Computiſta,

zle czá

zle czasy swoje miarkuia / słońcá biegu nie rozumie-
 iac. Czy wáß Komput słońcá? czy słońce wáßego
 Komputu pilnować ma? czy delia przy Kolnierzu?
 czy Kolnierz przy deliey? iáko námienil Kocháno-
 wski / nie ledáiáki Dworzánin / á perfectissimus
 Poëta, proportionis w rzeczách / ex vsu rerum, do-
 brze swiadomy. Przetoż słußnie was Oćiec
 Kassyan / w tey ksiáżeczce nápomina / y ná droge /
 wedlug Kánonow Soboru Niceńského / w dro-
 żna prowadzi / ále wy zdrożna od Kanonow isć
 wolicie. Pámietay / o Zacny narodzie Slowián-
 ski / że Pan Bog stworzył słońce / luminare maius,
 vt præset diei. A iákaż to wladza y præeminen-
 tia, gdy æquinoctium inßego dnia w Páscháliey
 wáßey / á ná niebie inßego? Nie day sie Turko-
 greczynom omylnym záwodzić. Tey Páscháliey
 omylney nie vsay / ktora zá czasow Concilium Ni-
 ceńského / nie táka byla; gdyż y Slowiánßkich li-
 ter iesse ná ten czas nie bylo: dopiero od swiete-
 go Cyrillá y Methodiusá / w kilká set lat potym
 wynálezionych. O literyçby iesse mnieyßa / gdy
 rzecz nie bładzi. Cum constat de re, cessat de nomi-
 ne pugna. Grekowie Kátholicy przed tym / gdy
 widzieli / że Páschália słußnych terminow / ná Con-
 cilium Niceńßkim postanowionych / vchodzi / Lá-
 tynow o poprawe prosili / iáko sie mozećie doczy-
 táć w ich

tąc w ich piśmách / wydanych a Dionysio Pe-
tauio, in Vranologio: á teraz dáiecie sie obledný
Grekom záwodzić. Sol tibi signa dabit, Solem quis
dicere falsum audeat? Zdarz Pánie Boże / ktoryś
stworzył Solem in potestatem diei, áby Zacny Na-
rod Ruski/dniá twoiego znáki nieomylnie obaczył.
Ale ia dáley postępuje. Zárzucacie nam piśmá in-
szych Máthematyków / á osobliwie Látosá. Po-
sluchaycie prosbe / odpowiedzi gruntowney. Kilká
slow powiem Laconicè: že sa opiniones, nõ demõ-
strationes apodicticæ. Látos sádzil sie ná fundá-
mentách Tabularum Prutenicarum, nád ktore ná
ten czas doskonálszych nie bylo: nie áby iuz omninõ
doskonale byly / ále nád inszych dawnych propè ve-
rum. K to iesze supposito, že sie sádzily ná pe-
wnych y nieomylnych obserwacyách niebieskich.
Nástapil potym Tycho Bráhe / z inšemi fundá-
mentámi / z obserwacyámi biegu slonecznego /
(przez wyborne / y kòstem wielkim spráwione in-
strumentá) roznemi od Tábul Pruskich: álic Látos
sowe obiectiones precz: á nie bez nágány ktora
odniosł. A coż wiedziec / czy potym zas Tychoná
nie beda popráwiác w biegu slonecznym: iuzci to
baze niektorych powatpiváiacych / iáko Lansber-
gius, Hortensius, świádeza w swoich piśmách: á
o tych zas drudzy znowu. Coż bedzie w tych bie-

gách niebieskich pewnego / jeśli icrupulose ad minu-
 ta minutissima, bedziem postepowác? Weźmiecie
 proße / Tabulas Rudolphinas, nád ktoremi author
 ich / trzech zacnych y wielkich Cesarzow nakładem
 pracowal / záraz po śmierci Tychoná / przez lat bli-
 sko 30. Naprzod ten to author piße / że iuż wšytkie
 trudności zniost / y z nich tryumphuie. Kilká
 periodow ledwie nápiße / álic ná teyže kárcie watpi
 de primi motus æqualitate. Dla Bogá / znioszby to
 principium, to iest / jeśli tempora æquatoris, (iáko
 gradus in isto circulo, authorowie nazywáia) non
 æquabiliter oriuntur : co bedzie pewnego we wšy-
 tkiey Astronomiey? Jest to własníe / iedna reka
 budowác Astronomia / á druga rozwalác. A
 tenże author przydáie / de æquationibus sæcularibus
 esse cogitandum : to iest / co sto lat / to inšyich pro-
 staphæreses, inšyich tablic / ad æquandos motus cæ-
 li, potrzebá. Szerzey o tym bede mowil / przyšed-
 ŝy ad motum Lunarem. Zgotá / co sie tknie
 tych æquinoctia, záprawde nie slušna rzecz / áby
 Kościol miał ná niepewney obserwácyej Máthe-
 mátykow polegác. Ponieważ dawno świecił
 Oycowie / ciuilem & cyclicam rationem æquino-
 ctiorum sequebantur: y święty Hieronim chwalił
 to in Theophilo Alexandrino, że de secularibus fon-
 tibus in Páschali libro nihil mutuabatur: á iešsze

przed

przed świętym Hieronimem iest Pij Papæ decretum, contra Quartadecimanos, in historia Ecclesiastica, ktore Benedictus Herbestus, w swoim **Kompucie wspomina.** Cæterum nosse vos volumus, quod Pascha Domini, die Dominicâ annuis solennitatibus sit celebrandum: y daley potym/gdy Hermæ reuelationem **przypomniat / napomina:** Cauete diligenter omnes, ne quis vos decipiat per aliquam Astrologiam, vel Philosophiam, & inanē fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum, & traditionem rectam. **A tu wważyć słuſzna/iako** **Ociec swiety** traditionem Ecclesiæ, ktora **nazywa** rectam, secundum Christum, **rozna** czyni a traditionibus hominum, secundum elementa mūdi; **iaka** iest ex opinionibus roznych **Máthemátyków.**

Podźmy iuż do Miesiacá / ktory iest luminare minus, vt præsit nocti. **Swiete Concilium Niceńskie postanowilo / aby** vpátrowána byla decima quarta luna primi Mensis, **to iest** pelnia/pierwszego **Miesiacá:** a pierwszy miesiac iest / ktorego dzień czternasty / ná dzień porównania dnia z nocą / nápada: albo ná ktory inny dzień / po porównaniu dnia z nocą następuiacy. **Ktorzy ná Kalendarz wedlug Kanonow Concilium Niceńskiego poprá-**

wiony następni / zwykli bracie z Astronomicy argumenta swoje. Schisnátycy zaś / y Rus wbytká niemal / sądząc się na starym Kalendarzu / rádzi widzą inbých następniacych na Kalendarz / á nie chcą vpátrować iáko wielkie błedy w swoim Grecko Ruskim Kalendarzu máia. Jest ten w Kościele świętym Kátholickim zwyczaj / że co dzień przy czytaniu MártYROLOGIUM / czytáia Lunas , miánujac ie dzień przed tym / Luna prima , Luna secunda, &c. według dni różnych. Gdyby toż czyniono w Cerkwiách Ruskich / á poglądáli na Miesiąc niebieski nieomylnego Kalendarzá / látwieby porozumieli błedy swoje : ále tá rzecz trudna jest na Popy : przynamniéy Zwierzchnosc Wládycka / miałaby w tym pilniéysza bydz. Ecclesiasticus mówi : A Luna signum diei festi , obaczmy iedno / iáka to Luna w ich Kalendarzu starym. Aureus numerus, pokázuie im Nouilunia , y decimam quartam Lunam , tákże reliquam Lunæ etatem , iáko ia Computistæ miánuia : y mowia / że lepsze zoloto stárole , á ono iuz na ołow sie odmienilo. Jáko y Alchimistowie / przedzey ex auro , non aurum ; niźli ex non auro , aurum , uczynić moga. Ná przyklad / tego roku / Kláda Græci y Rus / Nouilunium primi Mensis , według swoich cyclos , piątey dnia Kwietniá / dwádziestá y šest dni / po niebieskim poro-

wnaniu

wonaniu dnia z nocą: a na niebie już do pierwoſzey
quádry mieſiac przychodzi. Kátholicki zaś Ká-
lendarz/ piętnaſtego dnia Kwietniá/ ktory w ſtá-
rym ieſt piąty/ Kládzie Lunam quintam ſecúdi Mē-
ſis cyclicè. Kownayże ieno káždy 17 dié Aprilis,
z tablicámi Aſtronomickimi / kto bliſzy ieſt praw-
dziwego biegu Mieſiecznego / y ktoremu Kálene-
darzowi ieſt Luna teſtis in cælo fidelis. Ale to gru-
bemu poſpolſtwu Popow/ trudno perſwádowác:
a ieſzcze to wiára nazywáia; mowiac poſpolicie/
Idiet o Wieru: a iuſz táka/ czy Mátthemátyka/ czy
Aſtronomia/ Kozáctwo czáſem potrzezaſa.

*Lis tecum eſt mihi de tribus capellis,
Tu Cannas Mythridaticumq; bellum,
Et periuria Punici furoris,
Magna voce ſonas, manuq; tota:
Iam dic Poſthume de tribus capellis.*

O ſacny Narodzie Ruſki / iáko cie záwodza ci
Gracko Ruſcy Popi/ y Wládykowie/ cótra ſenſum,
contra experientiam, przeciwko Kánonom ſwie-
tego Nicenskiego Soboru? Zámiatáiac obietio-
nes niektorych Mátthemátýkow ktorych oni ſámi
nie rozumieia. Stráſzne mieyſce ieſt w Bibliey
ſwietej / w Ozeášá Proroká 4. iáko ná wſyſt-
ſich duchownych/ ták y ná Popow Ruſkich nieu-
mieietnych: Conticuit populus meus, eò quòd non

habuerit scientiam: quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi; & oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego. **Ktore słowá kážcie sobie / prośe/ wáżnym Popom przelożyć. Jesli ná Mátthemátýkow subtelności spuśczać sie będziecie / aż sie zgodza / y ráchunku biešgow w niebieškich doškonáleğ doйда; tego sie nie dočekacie. Oto y author Rudolphinarum, po ták wielkich pracách y w nich tryumphách / iákom wyžšey wspomnial / nárzeka ná Lunam, názywáiac iá contumax sydus, & leges respuens: własnúe iášoby to Miesiac powinien / według iego contortuplicatum cerebrum, po niebie swoje biegi odprázwowác: á nie on rážey byl powinien hypotheses tákie náydowác / Ktoreby nam własný biegi Miesieczny wyrażáły. Przyznał to y Petrus Crugerus, áž przedtým przeciwko Káalendarzowi pišal / że biegi Miesieczny / iešče ma swe trudności v Mátthemátýkow. Czytáycie Przemowę iego in doctrina Sphærica: Poczal iuž byl pomysláć o Tablicách nowych / y po wielkiej częšci w nich postápił; náostátek wymawia sie; Præstare forte iam potuissẽm, nisi manum hæctenus ab abaco retraxissent licticulæ quædam in Theoriâ Lunari nondum satis decisæ. Neq; enim, quod sperabamus, languentibus alicubi numeris Tychonicis medelam attulit salutarem**

tarę Altronomia Lansbergiana, ipſa multis membris languida, de quo forſan alibi. **Ważaycie / o Władytowie / z Popámi wáſzymi te ſłowá / iáko tu iuż y o Tychonowych ráchunkách z ſtrony mieſiacá watpi : á do tego / y o tych ktorzy Tychoná popráwiali. Daley potym przydáie:** Numerofum hunc meum labore, aliquantiſper prehendum, temporifq; ſementem faciendam cenſeo; quò fructus inde metamus durabiliores. Ludit enim adhuc Vranien Diana, magiſtra diſcipulam, & fugit ad ſalices, & ſe cupit ante videri: ſed brevi, quod ſpero, luminibus eam aſpiciet certioribus, copiâ ſui non ſimulatâ. **Zgolá Pan Bog wzy nas y nápo- mina / że nigdy ſpraw dziwnych iego / rozumem ná- ſzym nie ogárniemy : á iáko Eccleſiaſtes mowi :** Et mundum tradidit diſputationi eorum, vt non inueniat homo opus, quod operatus eſt Deus ab initio vſq; ad finem. **y Prouer : 25.** Cælum ſurſum, terra deorſum, & cor regum inſcrutabile. **Świety Au- guſtin poſtázuia / in libris de ordine, iáko mens hu- mana per meſuras & numeros rozmáite náuki wy- nálážíá; mowi ſłowá godne pilne^o wważánia:** Motus eam cæli multum mouebat, & ad ſe diligenter conſiderandum inuitabat. Etiam ibi per conſtantif- ſimas temporum vices, per aſtrorum ratos defini- toſq; curſus, per interuallorum ſpatia moderata,

intel-

intellexit nihil aliud quam illam dimensionem, numerosq; dominari. Quae similiter definiendo ac discernendo, in ordinem necens, *Astrologiam genuit, magnum religiosis argumentum, tormentumq; curiosis.* y záprawde cieškie tormentum, badz tá curiositas zechce wiedziec przyšle rzeczy/ y skutki biegow/ naydzie táim silá bredni / y omylnosci: badz zechce penetrare ad causas, dozna že qui addit scientiá, addit & laborem. *Ecclesiastes, 1. cap. Mázdrze y bácznie rzekł Ociec swiety Pius: ne quis vos per aliquá Astrologiam decipiat: á nášy GráckoRuscy Wládytkowie y Popi teğ nieumieia/ y iáwne błedy widzac w stárym Káalendarzu/ wola w nich trwác / y wšyštko pospolstwo w strogim zabobonštwie zátrzymawác/ nižž Kátolickim Rošciolem trzymác. Wlasnie to GráckoRuscy duchowni czynia (zážyie mieyscá pieknego ex obstetrice animorú Edmúdi Richerij Profes: Parisiensis) iáko czynili Ciues Cumei (do vchá to Wládytkom y Popom powiem/ niehcac ich záwštydzác) qui cum eximias porticus forum Cumanum cingentes publicanis oppignoráſsent, in faneratorum odium, pluuio tempore, imbrem in medio foro exficcare, & aquis omnino prolui, quám se in illas porticus recipere malebant. Tu iuž/ ile čas dopušcił/ krotko pokazawšy / iáko stáry Káalendarz od niebieskich*

biegow

biegow Słońca y Miesiąca wchodzi / przyjdzie mi
 naprzód Chrystusa Pána prosić / aby on z łaski
 swey świętey / iako Słońce prawdziwe sprawie
 dliwości / y Pascha rerum, raczył w Wszystkich Schi
 smatów oczy otworzyć / serca zmiękczyć / rozum
 oświecić / ná obaczenie bledow / ná w
 znanie prawdy / ná przyście świętey jedności / y
 Kalendarz / słuźnie / mądrze / y światobliwie / we
 dług Kanonow świętych poprawionę. Ná czym
 iż wiele należy w Wszystkiew Rzeczypospolitey / ktora
 jednością y zgodą stoi / rozzerwaniem niższeie : ie
 dności zaś a plebe nieumiejetnych Popow / wpo
 ru pełnych / náuki proznych / trudno sie spodziewać :
 przyjdzie sie więc pokornie do Najęstatu swiatio
 bliwego y Najęśnieyęego Je^o K. Męi / Pána ná
 ęego Miłościwego / y do powagi Przeswiętnego
 Senatu / y w Wszystkiew Rzeczypospolitey / aby wczas
 o sobie rádzili / y takim bledom / ktore záwieść mo
 ga cáłosc zacnych Narodow / zábiegali : gdyž ká
 żda Rzeczypospol : iako vnâ religione stoi / tak y czá
 sow iednąkim postanowieniem / iednąkim swiat
 sporządzeniem / sprawy swoje miárkuie. Omne
 Regnum in se diuifum defolabitur : iakáž moze być
 wielęa diuifio, wielęa abominatio, iako że swiat
 w tych kráiącach żadnych vniuersaliter nie máš. Par
 ticulariter bowiem w iednym Męście / ábo Wsi /

Kátholicy świeca / Kus robi : zaś Kus świeci /
 Kátholicy robia : y w iednym domu / Jwan robit /
 Gretá świeci : álbo Mátys świeci / Kuliná robit :
 á náwet Kátholicy nieostrożni / zá grzech sobie nie
 máia / w náşe swietá y Kus robić. & è contra
 Kus sobie nie robiać / Kátholikom sie ná robote
 náymuia / nie pocztaiać tego zá grzech / że y kogo
 inşego robia. Co dziwnieyşá : wedzi sie czasem
 przez Beşć Niedziel / y poşci do s. Piotrá / Kusin /
 á w dzień s. Piotrá naymie sie ná robote do Ká-
 tholiká. y ten post / álbo Piotrowká / iáko zowia /
 znaçy dawne ich przodkow / y oycow / Koşcio-
 łowi Rzymſkiemu poſłuſzeńſtwo. Co widzac Zy-
 dzi / ábo sie násmiewáia / ábo dziwuia / że Chrze-
 ściánie trzeciego Decalogi praceptum ; Memento
 vt diem Sabbathi ſanctifices, w tych kráiách nie zá-
 chowuia : Heretycy ieşcze podburzáia ; á nieprzy-
 iáciel duşny rad tákiemu rozerwaniu. Kátholicy
 máia po ſobie Concilia ſwiete / máia bieg ſtońcá y
 mieſiacá / czasem wedlug Cyclos Koşcielnych
 przypoſobiony : Kus po ſobie ma tylko wpor Wla-
 dykow y Popow nieumieietnych / Páſchaliey ſwo-
 iey nie rozumie : fundámentow prawdziwych ro-
 zumieć niechce / y zátym nie może / ćwiczenia náu-
 nie máiać. Jeſli ich ſpytaş / czemu to / ábo owo ?
 nie inşego nie powiedza / ieno / Tákaá wierá. Coż

to są wiara: Latini to zowią virus Schismaticū.
Fides est credere quod non vides: a tu przy dobrej
wierze/ potrzebá experientiam, widzieć ná niebie
à Sole æquinoctium, widzieć Lunæ ætatem, ad ce-
lebrandum Pascha. Proponuie ia in conspectu to-
tius Republicæ wszystkim Ruskim Popom/wszyst-
kim Metropolitom Ruskim/ y Wladykom/ także
Archimandrytom y Protopopom questya: Tego
Roku 1641. dnia 18. Octobris, według Rzym-
skiego Kalendarzã / to iest osmego w starym Ka-
lendarzu; bo to ieden dzień różnie od tych y od
tamtých sie nazywa: pytam tedy/ quota Luna?
Według Epactas w Kalendarzu poprãwionym/
iest Luna 14. Zás według stãrego rãchuiac ab au-
reo numero 8. iest Luna decima. Ktorãž tu iest
prawdziwość: czy Rzymska: czy Grekoruska: O
Wladykowie! Usquequo claudicatis in duas par-
tes? Si Dominus est Deus, sequimini eum: si autẽ
Baal, sequimini illum. Podźcieś do vpãtrowãnia
niebã. Ja wam pokazuie ná niebie w tenże dzień/
pozachodzie słońcã / zãćmienie miesiãcã / Ktore ná
Pełniew tyłko bywa. Jesli w ten czas Luna deci-
ma; kto kiedy widzial zãćmienie miesiãcã extra
Plenilunium? Stãra to wywietrzãłego Kãlenda-
rãžã Astrologia/ gdy Pełnia iest w Kãlendarzu/
co innego pokazowãc. Do czego sie znãli dawni

Komputystowie onymi syllabami: In caelis est hic. á czemuż to ná niebie hic, á ná ziemi w Kalendarzu alibi? O święta Stolicó Rzymśka / Stolicó s. Piotrá / nieporużoney opoři; ná ktorey / Chrystuśá Pána / Słońcá prawdziwego słowem / Kościół święty Kátholicki iest vgruntowány; słuzbie tobie to widome Słońce / vas admirabile excelli, y Miesiac testis in coelo fidelis, słuzá: niewdzięcznych Greków w świętách Cerkiewnych odstąpiwszy. Żádawalem ia te questya niektórym Żacnym / z Rycerskiego stanu / ludziom. Ná Władyków / ná Metropolitow Ruskich / ná Popow sie referowáli: y słuzbie. Labia Sacerdotis, custodiunt scientiam. y záprawde / nie dziwowalem sie / że oni / iáko Rycerscy ludzie / ná te questya odpowiedzieć nie mogli. Bo y Owidyusz / ktory libros Tristium, & de Ponto, Melánocholiey pełne księgi / w tych tám Kozáckich Kráiách nápisal; gdy sie pyta w swoim Kalendarzu / to iest in libris Fastorum, czemu Koń / zá Komulusá / tylko dziesięć miesięcy miał? wymawia go záraz:

Scilicet arma magis quàm sidera Romule noras,

Curaq̄ finitimos Vincere maior erat.

Tu zámyślam. Jedno Słońce / ieden Miesiac: czemu nie ieden Kalendarz? á w tym iednym Kalendarzu / czemu nie iedno Pascha? czemu nie iedne

świętá

świątą wŹytkim Chrześciánom spólne? O Źwie-
ta iedności / przybadź do tych kráíow dawno po-
žadána ! Koncze iuź te pierwszą pracá moie ; y z
rozkázania J. M. X. ANDRZEIA GEMBICKIE-
GO, Biskupa Łuckiego / z ksiąg zacnego y wzones-
go w Ruskich kráíách człowieká / Stánisláwá
Orzechowskiiego / libro de Baptismo Ruthenorum,
kládetu / y słowá nie odmieniwszy.

IVRAMENTVM per Ruthenum receptum,
Ecclesiae Romanae praestandum ;

Przyłączone ad Bullam Alexandri.

IA N. wbaczywszy rozstárgnienie sídła dyabelskiego,
y teź odszczepieństwa blednego, w którym byłem trzy-
man: Tedy rozmyślájac sam w sobie, długim rozwáże-
niem, rychlá á dobra wola, kromie żadnego przypedze-
nia, ále tylko z osobney láski Bożey, náwróciłem sie, y
przyśtapilem ku iedności wiary Chrześciáńskiejey, y teź ku
Stolcu Apostolskiemu Kościoła Chrześciáńskiego Rzym-
skiego, odrzekájac sie wszelkiego bledu, y odszczepieństwa.
Ale iżebych nie był domnieman obludnym, a nie práwym
umysłem przyśtáć ktemu Kościołowi Rzymskiemu, y teź
posłuszen bydz, ślubuie y obiecuię sie, pod klatwa, y pod
potępieniem wiecznym, tobie Oycze Wielebny Biskupie,
á przez cie świętemu Piotrowi Xiążęciu Apostolskiemu

Apologia pierwsza,

Papieżowi Pierwszemu, y też niemieyszemu Oycu Swietemu Papieżowi IULIUSZOWI Wroremu (tak ná ten czas za Orzechowstie° teraz VRBANOWI Osmemu) y też wwsytkim Papieżom potym bedacym, Wikaryom, y Namieśnikom Pándańsęgo IESU Chrystá: y że żadnym obyczaiem, y też dorádzieniem, nie odwracam sie ku bledu odszczepieństwa pierwsęgo, z ktorego przez łáskę Bożá, iestem wyrwan. Ale zawždy chce trwáć, y bede mieszkáć w iedności Cerkwie swietey Chrześciáńskiey: y też w posłuszeństwie, y w pospolitowániu Papieżá y Biskupá Rzymskiego. A dla tego mowię, przysięgájąc przez Bogá wsechmogácego, y przez święta Ewángelia ięgo, w przerzeczonym posłuszeństwie: y też w iedności trwáć aż do śmierci moiey. A ieslibym, tego Boże nie dáj, od tego Kościoła Rzymskiego, y też posłuszeństwa niegdý, ktorýmkoľwiek obyczaiem odstąpił, tedy podług krzywoprzysięstwa y też falsersstwa mego, cześć mojá niechay bedzie w mekách wiecznych ze wwsytkimi odszczepieńcy y kácerzmi: Táko mi Boże pomóż, y święty Krzyżu, y święta Ewángelia. Amen.

Stanislaus Orichouius Lectori S.

HÆc ideò, amice Lector, tibi nunc damus, daturum aliquando vberiora: vt flens Deum ores, vt Ecclesiam suam, partim furore Turcico vastatá; partim hæresi afflictam; partim schysmate dissipatam,

tam, congregat iterum, constituat, ac defendat.
tum etiam, vt custodes Ecclesiæ, ex somno graui
exsuscitet: (*niech te słowã pilno Władykowie / y
wszyscy Greko Ruskiey Cerkwie Popi wważają*)
quibus dormientibus, venit inimicus homo qui in
agro Domini superfeminauit zizania: quæ ita iam
creuerunt, vt vix præ illis vllum granum boni semi-
nis appareat: sed passim infelix lolium, ac steriles
dominantur auenæ. Bene vale, & nos ama. Præ-
myślã, Oppido Russiæ, die prima Martij. Anno
Domini, 1544.

Sto lat już dochodzi temu Staniławã D
rzechowskiego pismu: zdarz. Pãnie Boże wſzech-
mogacy / w Trocy swietey iedyney / ktorys nã nie-
bie uczynil dwie swietle wielkie: swiãtlo wielkie /
aby rzadzilo dzien; y swiãtlo mnieysze / aby rza-
dzilo noc: y gwiazdy postãwil nã utwierdzeniu
niebã / aby swieçily nãd ziemia / zeby rzadzily dzien
y noc / y dzielily swiãtlość od ciemności: aby też
Źacny Narod Ruski / y Słowiańskię narodu
inſzy wszyscy / od Greckich y Heretyckich bledow
wyzwoleni / ciebie w iedności swietey chwalili y
wyznawali: ktoremu niech będzie cześć y chwa-
lã nã wieki wieczne.

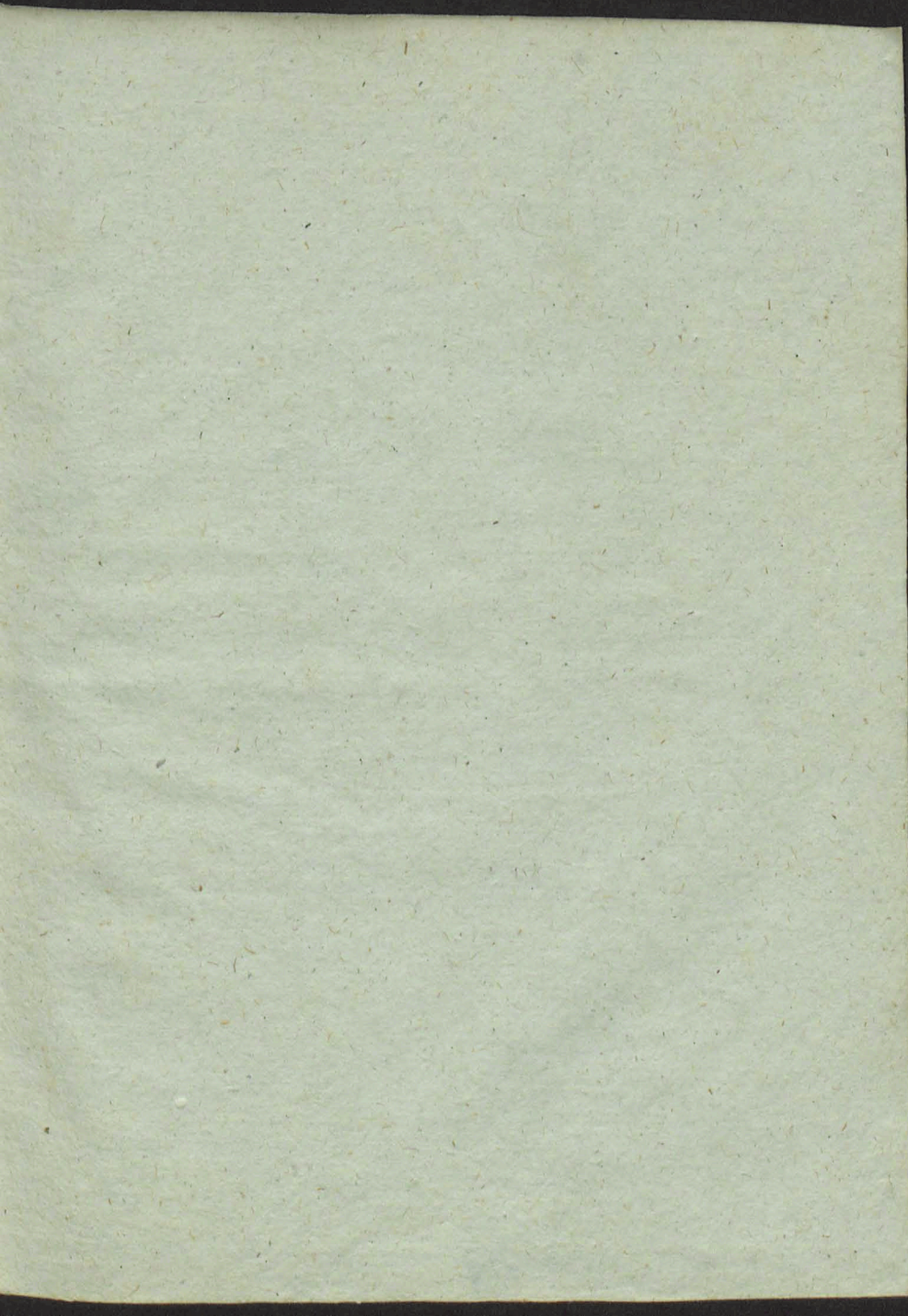
A M E N.

EGO IACOBVS VSTIENSIS, S. Th. & I. V. Doctor
ac Professor, Ordinarius per Diocesim Cracouienſi:
Librorum Cenſor, Apologiam pro Calendario Grego-
riano, contra Schismaticos, iuſſu Illuſtriſſimi ac Reue-
rendiſſimi D. D. ANDREÆ GEMBICKI, Dei & Sedis
Apoſtolicæ Gratia, Episcopi Luceor: Vigilantiſſ: ab
Adm: R. D. IOANNE BROSCIO, Artium ac Medici-
næ Doctore, S. Theologiæ Baccalaureo, & Profefſore in
Alma Academia Cracouienſi, Parocho Medirecenſi,
eruditè conſcriptam, legi. Quæ cum nihil Catholicæ fi-
dei, ac bonis moribus, diſſonum, contineat; quinimò
Schismaticos erroris à cræſſæ in hac materia ignoran-
tiæ pertinaciâ profecti, euidenter reuincat,
eius in lucem edendi, concedo
facultatem.

8374

10

1942

8374

19

